

Natura 2000-handleplan 2022–2027
Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og
Agerø

Natura 2000-område nr. N28

Habitatområde H28

Fuglebeskyttelsesområde F23, F27, F28 og F39

Udkæst

Titel: Natura 2000-handleplan for N28 Agger Tange, Nisum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø

Udgiver: Lemvig Kommune, Struer Kommune, Morsø Kommune og Thisted Kommune

År: 2023

Forsidefoto: Udsigt over Skibsted enge og Skibsted fjord til Thyholm. Fotograf Mathilde Boesen

Baggrundskort: © Styrelsen fra Dataforsyning og effektivisering

Må citeres med kildeangivelse.

STRUER
KOMMUNE

Lemvig Kommune

Indhold

1. Resumé	4
2. Baggrund	5
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme	5
2.2 Miljøvurdering af handleplanerne	6
3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode	8
3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan	8
3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan	9
4. Behov for indsatser	12
5. Indsatser fordelt på aktør	14
6. Prioritering af den forventede indsats	16
7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	18
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser	19
Bilag 2: Kortlagt habitatnatur i N28 - fordelt mellem handleplanmyndighederne og staten	20
Bilag 3: Plejeplaner udarbejdet i EU-life Projektet RigKilde-LIFE	21

1. Resumé

Handleplanen for N28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027. Natura 2000-området består af Fuglebeskyttelsesområderne F23 Agger Tange, F27 Glomstrup Vig, Agerø, Munkholm og Katholm Odde, F28 Nissum Bredning og F39 Harboøre Tange, Plet Enge og Gjeller Odde samt Habitatområde H28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø.

Det overordnede mål for området er beskrevet i afsnit 3.1 i Natura 2000-planen og de konkrete mål i afsnit 3.2. Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtyper, arter og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

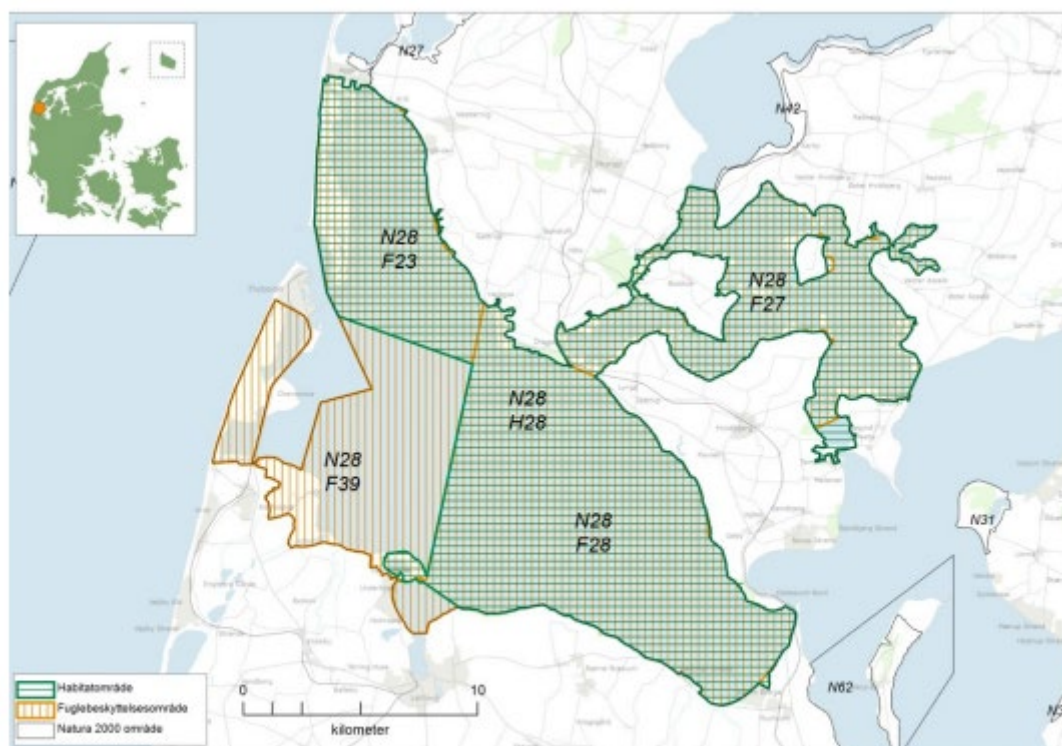
Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planens afsnit 4.1 og 4.2 i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsatserne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter

Indsatsen i denne planperiode er rettet mod naturforbedrende tiltag, der positivt bidrager til at sikre, vedligeholde og forbedre de lysåbne arealers drift og pleje. Indsatsen mod invasive arter vil blive mere fokuseret og prioriteret på de sårbare naturtyper med en tilgroningsgrad af invasive arter over 10 % af arealet.

Indsatsen udføres både på offentlige og private arealer i området. Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række understøttende tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen, samt midler til Life-projekter som medfinansieres af EU.

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø (vandret grøn skravering) og fuglebeskyttelsesområde F23, F27, F28 og F39 (lodret orange skravering).

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanerne skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Lemvig, Struer, Morsø og Thisted Kommuner på grundlag af Natura 2000-plan for N28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kommunens kystnære områder. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af 2027. Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer, men der er ikke skovhabitatnatur i fredskovspligtige arealer for dette Natura 2000-område.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-området, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne planer for forvaltningsindsatser (eks. drifts- og plejeplaner). Der udarbejdes ikke handleplan for de offentlige lodsejeres arealer, hvor de selv udarbejder planer for forvaltningsindsatser, hvorfor data fra deres arealer ikke indgår i selve handleplanen, men kun fremgår af bilag 1. Naturstyrelsen Thy og Naturstyrelsen Vestjylland ønsker selv at udarbejde plan for forvaltningsindsats for egne arealer, og resuméer af disse planer kan ses i bilag 1. Hvis der er behov for at tydeliggøre ansvarsfordelingen mellem aktører (heriblandt offentlige lodsejere med egne planer for forvaltningsindsatser), tydeliggøres dette i kapitel 5.

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023)
- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022)
- bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)

Det er kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden i Natura 2000-planen. Der indsættes et resumé af de offentlige planer i handleplanens bilag.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå Natura 2000-handleplanerne.

Figur 1: Orkideer i Hellerød Kær. Foto: Struer Kommune

2.2 Miljøvurdering af handleplanerne

Natura 2000-handleplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en handleplan er omfattet af Miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del handleplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af handleplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne handleplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, at den ikke er omfattet af miljøvurderingsloven og der dermed ikke skal udarbejdes miljøvurdering af handleplanen.

Der er vurderet på, om handleplanen sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. miljøvurderingslovens §8.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planerne er "direkte forbundet med eller nødvendige for

lokalitetens forvaltning" jfr. artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Handleplanen anses som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

Figur 2: Fåregræsning på Gjellerodde. Foto: Inger Hejlesen

3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode

3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planen for planperioden 2016-2021.

Det er muligt at få et samlet overblik over tilskudskompenserede indsatser i Natura 2000-områderne i "Sammenfatning af Natura 2000-planerne 2022-2027" på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 1: Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Thisted Kommune	Forberedelse til afgræsning (Hegning)	0 ha	73,8 ha realiseret
	Rydning af uønsket opvækst	0 ha	0,7 ha realiseret
	Årlig slåning af tagrør forud for afgræsning		11,8 ha gennemført
Morsø Kommune	-	0 ha	0 ha
Struer Kommune	Fornyelse af eksisterende hegn	0 ha	83 ha gennemført
Lemvig Kommune	Forberedelse til afgræsning (hegning)	58,4 ha realiseret	1,3 ha realiseret

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Tabel 2: Følgende indsatser er finansieret gennem landdistriktsmidler eller anden finansiering og gælder arealer, der ikke er skovbevoksede, fredskovspligtige arealer*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Thisted Kommune	Forberedelse til afgræsning (Hegning)		83,4 ha realiseret (LDP)
	Rydning		0,7 ha realiseret (LDP) 2,8 ha realiseret (LIFE)
	Etablering af naturlig hydrologi		1,9 ha realiseret (LDP) 17 ha realiseret (LIFE)
	Slåning af tagrør forud for afgræsning		2,6 ha (LIFE)
Morsø Kommune	Forberedelse til afgræsning (Hegning)	0 ha	103 ha realiseret (LDP)
Struer Kommune	Forberedelse til græsning (Hegning)	0 ha	2,79 ha realiseret (LDP)
	Forberedelse til græsning (Udvidelse af eksisterende hegn)	0 ha	1,9 ha realiseret (LIFE)
	Høslæt af rør	0 ha	8,1 ha realiseret (LIFE)
	Forbedret hydrologi	0 ha	33,8 ha realiseret (LIFE)
Lemvig Kommune	Forberedelse til afgræsning	3 ha	24,8 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Tabel 3: Opgørelse over indsatser total indenfor Natura 2000-området i planperioden 2016-2021

Indsats	Tilskudsfinansiering på private arealer (ha)	Offentlige arealer (ha)	Total (ha) <i>Tal fra Naturstyrelsen mangler inden total kan angives</i>
Forbedring af hydrologi*	52,7 ha		
Indsatser m.h.p. lysåben natur**	401 ha	61,4	
Skovnaturtypebevarende drift og pleje***			
Urørt skov			

* Forbedring af hydrologi dækker over lukning af dræn og grøfter samt ophør med vedligeholdelse af afvanding

** Indsatser for lysåben natur dækker over græsning, hegning og rydning med henblik på lysåben natur.

*** Skovnaturtypebevarende drift og pleje dækker over flere indsatser, heriblandt sikring af naturtyper, træer til naturligt henfald, naturnær skovdrift, rydning af uønsket opvækst, problemarter og invasive arter samt skovgræsning og foryngelse.

Tabel 4: Følgende Life-projekter er iværksat i området

Thisted og Struer kommune	Life RigKilde (<i>Restaurering og forbedring af grundvandsafhængige naturtyper</i>) (2015-2022) Projektets overordnede formål er at opretholde, genskabe og udvide arealer med habitatnaturtyperne rigkær (7230) og kildevæld (7220). Projektet indbærer etablering af hensigtsmæssig hydrologi, fjernelse af indtrængende opvækst samt etablering og forbedring af afgræsning. Derudover indeholder projektet en artsindsat for stor vandsalamander med etablering af nye eller forbedring af levesteder for arten. Endelig beror projektet sig på tæt dialog og samarbejde med lodsejere samt flerstrengt formidling om naturtyper og naturpleje. Der er i forbindelse med projektet udarbejdet plejeplaner, der findes som bilag 3
----------------------------------	---

Ud over de ovennævnte indsatser har myndighederne søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem generel oplysning til lodsejere om Landbrugsstyrelsens projekt- og plejeordninger indenfor Natura 2000.

3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanen skal ifølge bekendtgørelsen indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 og 12 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret. Vurderingen, af hvorvidt handleplanerne er gennemført i den forudgående periode, er baseret på, om de planlagte indsatser fra sidste handleplan er opfyldt, eller der er udført tilsvarende tiltag.

Thisted Kommune:

Områdets Natura 2000-basisanalysen 2022-2027 viser, at naturtilstanden i ca. 293 ha af de i alt ca. 367 ha lysåbne naturtyper i kommunen er i gunstig bevaringstilstand. Dvs. at naturkvaliteten i de sidste ca. 74 ha er moderat eller ringe. Naturtyperne rigkær, strandeng, havtornklit og klithede udgør hovedparten af den natur, der er i moderat eller dårlig tilstand. Dog angiver basisanalysen, at arealet med strandeng i moderat/dårlig tilstand er faldet, mens en del er registreret som strandrørsump, hvor høj græs- urtevegetation er en naturlig tilstand for naturtypen.

Der blev i sidste Natura 2000-handleplan sat mål om at sikre en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje samt sikre egnede levesteder for områdets arter på op til 79,5 ha. Thisted kommunes indsats i sidste planperiode er primært løftet gennem EU Life-projektet RigKilde-LIFE, hvor fokus har været at forbedre og udvide arealet med naturtyperne rigkær og kildevæld. Indsatserne gennem projektet har dog også påvirket andre naturtyper, der ligger i tilknytning til projektområderne, herunder især strandeng.

Thisted kommune har gennem RigKilde-LIFE sammen med en stor del af de private lodsejere arbejdet for at sikre naturtyperne en hensigtsmæssig drift og pleje. Især har hegning af i alt 157 ha ført til ny eller bedre pleje.

Hvor det har været muligt at søge finansiering eller hvor det har været vurderet nødvendigt, har kommune foretaget rydninger på arealer med habitatnaturtypen rigkær og/eller kildevæld. Enkelte steder har det været forsøgt at rydde nye indhegnede områder for tagrør forud for afgræsningen. Rydningerne er foretaget efter seneste kortlægning, hvorfor indsatsen ikke er synlig i kortlægningsdataene.

Derudover var målet i sidste planperiode at arbejde videre med etablering af hensigtsmæssig hydrologi baseret på forslag fra færdiggjorte og igangværende hydrologiske forundersøgelser. Dog er målet (op til 73 ha løftet af RigKildeLIFE) ikke nået – dels på grund af manglende lodsejerinteresse i at indgå i hydrologiprojekter og dels på grund af, at forundersøgelserne viste et mindre behov/effekt end antaget.

Thisted Kommune har desuden støttet økonomisk op om mårhundebekæmpelsen for at forbedre levestederne for de jordrugende fugle. Dels til indkøb af overvågningskameraer og til løbende betaling af drift af alarmsystem.

Kommunen har ikke foretaget indsatser for havtornklit og klithede i 2. planperiode.

Morsø Kommune:

Natura 2000-basisanalysen 2022-2027 viser, at naturtilstanden i ca. 337 ha af de i alt ca. 390 ha lysåbne naturtyper i kommunen er i gunstig bevaringstilstand. Dvs. at naturkvaliteten i de sidste ca. 53 ha er moderat eller ringe. Naturtypen i ringe tilstand er en lokalitet med strandrørsump på 13 ha, der er ynglelokalitet for rørdrum. Populationen af rørdrum i området vurderes at være stigende i forhold til sidste handleplanperiode.

Figur 3: Orkide i Brøkær.
Foto: Lars Christian Adrados

Figur 4: Loppestar i Hellerød Kær. Foto Struer Kommune

Den primære indsats i 2. planperiode har været fastholdelse af afgræsning på allerede afgræssede arealer samt øgning af arealet, der afgræsses. Der er i sidste planperiode realiseret et projekt på 103 ha med rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning (hegning). Indenfor området afgræsses i alt ca. 340 ha.

Lemvig Kommune:

Natura 2000-basisanalyse 2022-2027 viser, at naturtilstanden i ca. 72 ha af de i alt ca. 88 ha lysåbne naturtyper i kommunen er i gunstig bevaringstilstand. Dvs. at naturkvaliteten i de sidste ca. 16 ha er moderat. Gjellerodde er først blevet en del af habitatområdet H28 i den forgangne planperiode og derfor blev der ikke beskrevet specifikke indsatser for dette område i sidste handleplan.

Struer Kommune:

I sidste planperiode blev der i Struer Kommune sat mål for at sikre en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje samt sikre egnede levesteder for områdets arter på op til 200 ha. Her har RigKilde LIFE projektet fyldt en stor del, hvor det primære mål har været at opretholde, genskabe og udvide arealerne med rigkær og kildevæld i Hellerød Kær. Monitoreringen af

projektområdet har vist at naturtypen rigkær steg 23 % indenfor projektperioden, ligesom der var en stigning i antallet af arter på 14%.

Struer Kommune har derudover haft iværksat genhækning af nogle større områder på i alt ca. 83 ha for at sikre den fremadrettede græsning på arealerne så de kan forblive i god tilstand.

Samlet:

Der blev i forrige handleplan fastsat et mål om sammenbinding af naturtyper. Kommunerne har ikke udført konkrete projekter alene med formålet at sikre sammenhæng mellem kalkoverdrev, surt overdrev eller rigkær. Som nævnt i handleplanen var indsatsen på daværende tidspunkt baseret på en endnu ukendt støtteordning til sammenbinding af naturtyper. Den pågældende tilskudsordning var kun tilgængelig for private lodsejere og kommunerne har ikke kunne facilitere private ansøgninger. Der er ingen private lodsejere indenfor N28, der har søgt ordningen.

Handleplanen for 2. planperiode indeholdt ikke en særlig indsats for arter eller fugle på udpegningsgrundlaget, da indsatsen for udpegningsgrundlagets naturtyper i væsentligt omfang vurderedes at ville bidrage til at sikre egnede yngle- og levesteder.

Kommunerne vurderer at indsatsen i forrige planperiode lever op til den overordnede målsætning fastsat i handleplanen 2016-2021 for N28 Agger Tange, Nisum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø.

Effekten af indsatserne bliver løbende vurderet i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer

Figur 5: Kalkoverdrev ud mod Krik Vig. Foto: Thisted Kommune

4. Behov for indsatser

Natura 2000-planen for N28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunerne vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift. Hvor dette ikke er muligt, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for opnåelse af målene i Natura 2000-planen eller for at forhindre forringelse og forstyrrelse.

Offentlige lodsejere skal selv organisere gennemførelse af indsatser på egne arealer.

Tabel 5: Behov for indsatser for naturtyperne*

Forventede indsatser		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne Naturtyper	Forbedring af hydrologi		op til 12 ha	0-45 ha
	Rydning af uønsket opvækst		op til 77 ha	0-77 ha
	Bekæmpelse af invasive arter	0-58 ha	op til 16 ha	
	Grundlæggende indsats på hedearealer			0-16,6 ha
	Afgræsning af lysåbne arealer (Forbedret græsningstryk og/eller forberedelse til afgræsning - Hegning)	0-727 ha		Op til 1032 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

** Rydning af invasive arter har ikke været en prioriteret indsats i første planperiode for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, hvorfor det ikke er muligt at angive et areal for, hvor der er igangværende indsatser fra første planperiode (2010-21).

Tabel 6: Behov for indsatser for arter udover indsatser for naturtyper på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper uden fredskovspligt*

Forventede indsatser	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Håndtering af prædation på levesteder for havterne		op til 6 områder	op til 6 områder
Håndtering af prædation på levesteder for klyde		op til 2 områder	op til 2 områder

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Behovet for rydning er opgjort ud fra Basisanalysen på baggrund af registreringen af lysåbne naturtyper med forekomst af vedvegetation over 10%. Behovet for afgræsning af lysåbne arealer er opgjort på baggrund af registreringen af lysåbne naturtyper, hvor over 10% af arealet har middel eller høj vegetationshøjde. Behov for forbedring af hydrologi er opgjort på baggrund af registreringen af lysåbne naturtyper, hvor det er vurderet at naturtyperne er tydeligt påvirket af afvanding.

Behov for grundlæggende indsats på hedearealer er opgjort ud fra alle naturtyper på flyvesand samt våd og tør hede i ugunstig bevaringsstatus og med en tilgroningsgrad af vedmateriale på over 10% af arealet. Der vil være arealer, der også fremgår af opgørelsen over det samlede behov for rydning af uønsket opvækst.

Ifølge Basisanalysen for området 2022-2027 er naturtilstanden for de lysåbne naturtyper i god eller høj tilstand på over 80 % af arealet, hvilket er en forbedring fra kortlægningen 2011. Den gode naturtilstand tilskrives at en stor del af arealerne er under pleje og at der mange steder forekommer et stort artsindhold på arealerne.

De væsentlige trusler og årsager til en moderat/ringe tilstand på de resterende 20 % af naturtyperne tilskrives manglende pleje, general tilgroning, tilgroning med invasive arter samt afvanding af våde naturtyper.

I vurderingen af indsatser i planperioden 2022-2027 er der dog ikke skelet til hvorvidt områderne er god/høj tilstand eller moderat/ringe tilstand, da der arbejdes for at sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur, hvor naturtyper i god/høj tilstand også kan have behov for en indsats.

Natura 2000-områdets levesteder for ynglefuglene havterne og klyde tilgodeser generelt arternes behov for at fastholde en ynglebestand i området. For havterne og klyde er der dog yngleområder i moderat tilstand, hvilket primært tilskrives prædation fra især ræv og andre rovdyr.

Det planlægges, at det reelle behov for regulering af prædation inden for de aktuelle levesteder for ynglefuglene klyde og havterne undersøges. I undersøgelsen vil konkrete metoder og mulighed for eventuelt samarbejde med lokale jægere kortlægges.

Ud over en nærmere undersøgelse af behovet for en særlig indsats mod prædation fra rovdyr planlægges der ikke en særlig indsats for at sikre ynglefuglenes levesteder. Indsatsen for at sikre ynglefuglenes ynglebestand og trækfuglens levevilkår i området er alene baseret på indsatserne for de lysåbne naturtyper, se tabel 5 og 6 ovenfor, der har til mål at sikre lav vegetations struktur.

Der vurderes ikke at være trusler for habitatarten odders forekomst i området, og handleplanen indeholder derfor ingen særlig indsats for arten.

5. Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt, så kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer i kommunen undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Miljøstyrelsen er ansvarlig myndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer. Det gælder dog, at kommunerne er ansvarlige for de arealer i fredskov, der er beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven.

Myndighederne er ansvarlige, jfr. ovenstående fordeling, for gennemførelse af handleplanen undtagen for offentlige arealer, hvor lodsejer selv er ansvarlige for at gennemføre handleplanen. De fleste indsatser er geografisk bestemt, hvorved den nævnte myndigheds- og arealdeling er gældende. Det er muligt at finde relevante Natura 2000-geodata i [MiljøGIS](#)¹. Endvidere kan overvågningsdata fra NOVANA-programmet tilgås via [Danmarks Miljøportal](#)² og i Natura 2000-basisanalyserne.

Der kan være indsatser i Natura 2000-planens indsatsprogram, hvor der ikke er samme klare geografiske afgrænsning. I denne handleplan er der en naturlig ansvarsfordeling ud fra den geografiske afgrænsning, og dermed hvilken myndighed, der er ansvarlig for gennemførelse. Nedenfor ses dog en tabel over indsatser i planperioden fordelt mellem Thisted, Morsø, Struer og Lemvig kommuner samt Naturstyrelsen.

Tabel 7: Fordeling af opgaver mellem handleplanmyndighederne og offentligt lodsejer

Indsats	Handleplanmyndigheder				Offentlig lodsejer
	Thisted kommune	Struer Kommune	Lemvig Kommune	Morsø Kommune	Naturstyrelsen
Lysåbne naturtyper					
Forberedelse til hydrologi				0-12 ha	
Rydning af uønsket opvækst	0-51	0-3 ha	0-15 ha	0-8 ha	
Bekæmpelse af invasive arter på naturtyper med en forekomst af invasive arter på over 10%	0-9 ha	0-3 ha	0-1,5 ha	0-3 ha	
Grundlæggende indsats på hedearealer	0-14 ha		0-1,5 ha		
Hensigtsmæssig pleje (forbedring af græsningstryk samt hegnning)	0-311 ha	0-27 ha	0-14 ha	0-36 ha	
Levesteder					
Håndtering af prædation på levesteder for havterne	0-1 stk.	0-3 stk.		0-2 stk.	
Håndtering af prædation på levesteder for klyde		0-1 stk.		0-1 stk.	

Thisted Kommune

Ifølge kortlægningsdata forekommer der i alt 51 ha habitatnatur i Thisted Kommune med en tilgroningsgrad over 10 % med vedplanter, hvor naturtyperne rigkær (7230) og havntornklit (2160) udgør langt størstedelen af de registrerede arealer. I alt er 22 ha habitatnatur vurderet til at være tydeligt påvirket af afvanding og udgøres primært af rigkær (7230) og strandeng (1330).

Hele 311 ha habitatnatur er ifølge kortlægningsdata under tilgroning med en middelhøj til høj plante- og urtevegetation på over 10 % af arealet. Det til trods for, at mange af arealerne afgræsses – ifølge

¹ <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>

² <https://www.miljoportal.dk/>

landbrugsstyrelsens data for pleje-/græsordningen afgræsses i alt 230 ha indenfor Natura 2000- område N28. En indsats mod dette vil hovedsageligt være med fokus på at forbedre eksisterende græsning.

Morsø Kommune

I Morsø Kommune er ca. 55 ha ud af 393 ha lysåben natur i ikke gunstig bevaringstilstand. Ca. 14 ha af de 55 ha består af et tilgroet strandengsareal omkring Søndervig i Tissinghuse. Strandengen er tilgroet med tagrør og udpeget som levested for rørdrum, se figur 6. For de 14 ha er der således modstridende interesser, og opretholdelse af rørskov som ynglested for rørdrum prioriteres på bekostning af lysåben strandengsvegetation.

Figur 6: Strandeng tilgroet med tagrør i Søndervig, Tissinghuse, Morsø Kommune (foto 1. november 2023).

Struer Kommune

For nogle mindre områder, op til samlet 3 ha, er der ud fra basisanalysen behov for gennemførsel af rydning af uønsket opvækst. Der er her tale om naturtyperne surt overdrev (6230), kystklint/klippe (1230). Ud fra basisanalysen er der behov for bekæmpelse af invasive arter, som bjerg-fyr og rynket rose. Det drejer sig om arealer på op til 3 ha på kalkoverdrev (6210) og tør hede (4030). Både for arealerne hvor der ønskes gennemført rydninger samt bekæmpelse af invasive arter søges det at forberede samme arealer til græsning efterfølgende.

I de foregående planperioder er flere større arealer blev heget og græsses nu. De tilbageværende arealer, der ud fra basisanalysen har brug for græsning, er op til 18,3 ha, primært strandeng (1330). Det er mindre og delvist isolerede arealer. Fokus for disse områder vil derfor være at få dem heget med større arealer, hvilket inkludere at benytte arealer der ikke er kortlagt som habitatnatur som bindeled for at sikre større græsningsarealer.

På nogle arealer er der ud fra basisanalysen behov for græsning selvom arealerne allerede er heget og græsses. For disse arealer vil fokus derfor være på at forbedre græsningstrykket gennem dialog med dyreholder og lodsejer.

Lemvig Kommune

Natura 2000-basisanalyse 2022-2027 viser, at naturtilstanden i ca. 72 ha af de i alt ca. 88 ha lysåbne naturtyper i kommunen er i gunstig bevaringstilstand. Dvs. at naturkvaliteten i de sidste ca. 16 ha er moderat. Størstedelen af naturtypen i moderat tilstand er en lokalitet med strandeng på 13 ha ved Gjeller Sø. Området forsøges løftet gennem en planlagt helhedsplan for Gjellerodde. Derudover er der behov for indsats

mod uønkset opvækst af nåletræer på selvsamme sted, det skønnes, at der kan være behov på op til 15 ha tør hede (4030). Endelig er der behov for indsats for rydning af invasive arter på strandeng (1330) på op til 1,5 ha.

6. Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2022-2027 har især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

- 1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed**
 - 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
 - 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
 - 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdernes robusthed over for pludselige hændelser
- 2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030**
 - 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejkrævende arealer
 - 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for trækfugle, marine naturtyper og havpattedyr
 - 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
 - 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for at regulere fiskeri i beskyttede områder
- 3. Bekæmpe invasive arter**
 - 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

Figur 7: Strandeng ved Borregård. Foto: Struer Kommune

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden er sket på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete indsatser (se kapitel 4). Den nedenstående prioritering afspejler således den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

1. prioritet er at sikre høj/god naturtilstand på områdets naturtyper
 - sikre forsat pleje på de arealer, hvor der er iværksat en indsats i 1. og/eller 2. planperiode
 - opretholdelse af eksisterende naturplejeaftaler
 - projekter med opmærksomhed på fortsat god og hensigtsmæssig pleje af arealerne.
2. prioritet er at forbedre tilstanden for naturtyper med ugunstig bevaringsstatus
 - Projekter hvor lodsejere selv henvender sig med interesse i at gennemføre en plejeindsats
 - Projekter hvor flere (små) arealer kan plejes i sammenhæng for at skabe mere robuste naturarealer og evt. mere naturlig dynamik
 - Projekter med ekstern finansiering.
3. prioritet er at bekæmpe invasive arter
 - Projekter hvor lodsejere selv henvender sig med interesse i at gennemføre en plejeindsats
 - Projekter med særlig sårbare naturtyper og arter
4. prioritet er at kontakte private lodsejere, der ejer naturarealer indenfor området med henblik på implementering af indsatser i planperioden
 - Afholde fælles lodsejermøder, hvor indsatser kan afstemmes og udvikles.
5. prioritet er at sikre og forbedre levestederne for ynglefugle på udpegningsgrundlaget
6. prioritet er at skabe synergi med kommende vådområde-, klima- og lavbundsprojekter

7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Thisted, Morsø, Struer og Lemvig kommuners hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i nedenstående tabel 8, og i den forbindelse tager myndighederne en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 8 viser myndighedernes plan for interessentinddragelse. Der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 8. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Myndighed
Orientering af Det Grønne Råd	Kommunerne afholder møder 1-3 gange årligt og vil, når det er aktuelt, orienterer og inddrage Det Grønne Råd.	Hele planperioden	Morsø, Lemvig, Struer og Thisted Kommuner
Lodsejermøder	Afholdelse af fællesmøde med lodsejere med arealer indenfor Natura 2000 området med henblik på orientering om handleplanen, tilskudsordninger og opbygning af samarbejde om realisering af handleplansindsatser.	2024-2025	Morsø Kommune og Thisted Kommune
Udarbejdelse af helhedsplan for Gjellerodde med interessentinddragelse	Forventeligt afholdelse af yderligere 2-3 møder med lodsejere og andre	2023-2025	Lemvig Kommune
RigKilde AfterLIFE	Inddragelse af lodsejere ifm. udførsel af tiltag med iht. plejeplanen udformet i RigKilde LIFE for aktuelle projektområder. Se bilag 3	Hele planperioden (plejeplan 2022-2032)	Thisted og Struer kommuner
Facilitering af tilskudsordninger	Bidrage med oplysninger og udbredelse af natura 2000 tilskudsordninger til lodsejere	Hele planperioden	Thisted og Struer Kommune
Jægerinddragelse	Sparring vedrørende regulering af præderende rovdyr ved levesteder for Klyde og Havterne	2025-2026	Thisted, Morsø og Struer kommuner

¹ Dette varetages for nuværende af Dansk Skovforening.

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunerne vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser

Naturstyrelsen Thy har udarbejdet nedenstående resumé af plan for forvaltningsindsats for deres del af Natura 2000-området.

Det er muligt at finde den fulde plan for forvaltningsindsats på Naturstyrelsens hjemmeside:

<https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/planer-for-naturen/driftsplaner/thy>

Leveres af NST inden endelig vedtagelse

Udkast

Bilag 2: Kortlagt habitatnatur i N28 - fordelt mellem handleplanmyndighederne og staten

Tabel 8: Opgørelse over kortlagt terrestrisk habitatnatur 2016-2019 fordelt på kommuner og staten

Naturtype	Naturtypenavn	Handleplanmyndighed					I alt**
		Lemvig Kommune	Morsø kommune	Struer Kommune	Thisted Kommune	Staten	
1110	Sandbanke						
1140	Vadeflade						
1150*	Lagune						
1160	Bugt						
1170	Rev						
1210	Strandvold med enårig planter			2			2**
1220	Strandvold med flerårig planter	4	12	29	10	3	58**
1230	Kystklint/klippe			15			15
1310	Enårig Strandengsvegetation	1	9		13		23
1330	Strandeng	24	346	256	187	329	1142**
2110	Forklit						
2120	Hvid klit				15	30	44
2130*	Grå/grøn klit	24		1	26	87	139
2140*	Klithede			2	16	87	104
2160	Havtornsklit	2		1	13	48	64
2170	Grårisklit			2		43	45
2190	Klitlavning				4	16	20
3140	Kransnålage-sø						
3150	Næringsrig sø						
3160	Brunvandets sø						
3260	Vandløb						
4010	Våd hede	8					8
4030	Tør hede	21		0	2	1	24
6210*	Kalkoverdrev		3	8	21	0	33
6230*	Surt overdrev	1	4	17	10	1	32
6410	Tidvis våd eng	2	0		1		4
7140	Hængesæk						
7220*	Kildevæld		0		4		4
7230	Rigkær		4	24	45		72
I alt**		87	377	357	367	645	1833**

*Prioriterede naturtyper jf. habitatdirektivet

**Habitatnatur på umatrikulerede arealer er ikke medtaget, hvorfor der er en lille forskel fra tallene angivet i basisanalysen især på habitattyperne 1210, 1220 og 1330.

Bilag 3: Plejeplaner udarbejdet i EU-life Projektet RigKilde-LIFE

Udkast

**Plejeplan for enge, moser og strandenge ved Brokær, Boddum og
Skibsted-engene
Projektområde 3 i RigKilde-LIFE**

Gældende for perioden 2022-2032

Indhold

1	Indledning.....	3
2	Beskyttelsesmæssig status.....	3
3	Beskrivelse af området og potentiale.....	4
4	Målsætning for projektområde 2, Hvidbjerg Å.....	5
5	Plejeplan for området.....	5
4.1	Tekniske anlæg.....	5
5.1	Drift af arealerne.....	5
5.2	Øvrige retningslinjer.....	6
	Kortbilag 1. Hegn etableret i projektområdet.....	7
	Kortbilag 2. Rydninger udført i projektområdet.....	8
	Kortbilag 3. Hydrologitiltag udført i projektområdet.....	9
	Kortbilag 4. Skilte opsat i projektområdet.....	10

Ansvarsfraskrivelse

Indeværende plejeplan er udarbejdet som led i LIFE projektet LIFE14 NAT/DK/000606 som støttes økonomisk af EU Kommissionen. I henhold til artikel II.7.2 i General Conditions kan de holdninger og den viden, der kommer til udtryk i rapporten, under ingen omstændigheder blive betragtet som EU Kommissionens officielle holdning og EU Kommissionen er ikke ansvarlig for den videre brug af oplysningerne i rapporten.

1 Indledning

Som en del i EU LIFE-projektet, RigKilde-LIFE indgår dele af Natura 2000 området Agger Tange, Nisum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø som projektområde 3. Projektområdet er 352 ha.

Det er målsætningen i LIFE-projektet at opretholde, genskabe og udvide arealet med de prioriterede habitatnaturtyper rigkær (typekode 7230), kildevæld (typekode 7220) og avneknippemose (typekode 7210). Sekundært er det målet at forbedre tilstanden i naturtyperne strandeng (typekode 1330), grå/grøn klit (typekode 2130), klithede (typekode 2140), tidvis våd eng (typekode 6410) og hængesæk (typekode 7140), der ofte ligger i mosaik med de prioriterede naturtyper.

Målsætningen udspringer fra Natura 2000 planens konkrete mål for det enkelte områdes naturtyper og arter fra 2010-2015 og er helt eller delvis videreført i seneste og gældende Natura 2000 plan (2016-2021).

Denne plejeplan supplerer Natura 2000 handleplanen for Natura 2000 området 28; Agger Tange, Nisum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø med en mere detaljeret plan for de områder, hvor der i forbindelse med RigKilde-LIFE er udført konkrete indsatser.

Plejeplanen beskriver de tiltag, der kan bruges for at nå de opstillede mål for områdernes udvikling med naturtyperne rigkær, kildevæld samt strandeng og hvordan arealerne skal forvaltes fremover. Planen er gældende for perioden 2022-2032 og vil kunne justeres, såfremt der kommer ny viden på området eller der viser sig nye eller andre muligheder for at forbedre naturtypernes bevaringsstatus.

Plejeplanen er udarbejdet i medfør af aktion F4 i Rigkilde-LIFE. Plejeplanen optages som bilag til Natura 2000-planen 2022-2027 for Natura 2000 område nr. 28; Agger Tange, Nisum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø, hvorved plejeplanen bliver "lovmæssig operationel".

2 Beskyttelsesmæssig status

Natura 2000 området Agger Tange, Nisum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø udgøres af Habitatområde H28 og Fuglebeskyttelsesområde F23, F27, F28 og F39. Kun dele af Natura 2000-området, særligt moseområdet Brokær, de langstrakte strandenge langs Boddums fjordstrækning samt enge og moser ved Skibsted fjord udgør projektområde 3 i RigKilde-LIFE. Samtlige arealer indenfor projektområdet er beskyttet jf. Naturbeskyttelseslovens § 3.

RigKilde-LIFE Projektområde 3 Hvidbjerg Å

I projektområdet er der bl.a. kortlagt rigkær (7220) og kildevæld (7220) samt strandeng (1330), som udgør de primært forekommende habitatnaturtyper indenfor projektområdet. Derudover rummer projektområdet Thys eneste registrerede levested for bilag II arten blank seglmos, der derfor også findes på udpegningsgrundlaget for natura 2000 området.

Af ynglefugle på udpegningsgrundlaget for F27, som dækker projektområde 3, findes rørdrum, klyde og havterne, mens området også er udpeget for trækfuglene kortnæbbet gås, lysbuget knortegås, hvinand, toppet skallesluger og hjejle.

3 Beskrivelse af området og potentiale

Projektområdet udgøres som nævnt af dele af Natura 2000 område nr. 28 og repræsenterer store sammenhængende arealer med mosetyperne rigkær og kildevæld i Dover Kil/Brokær området. Strandengene varierer mellem smalle bræmmer langs fjorden og store sammenhængende strandengsarealer som ved f.eks. Boddums østlige ende. Enkelte steder som ved Skibsted fjord engene, afløses strandengen af rigkær og kildevæld jo nærmere man kommer den gamle kystskrænt, der danner en naturlig linje mellem natur- og landbrugsarealerne. Områderne indenfor projektområde 3 er alle privatejede på nær en enkel matrikel ejet af Naturstyrelsen.

Naturtilstanden for de lysåbne kortlagte habitatnaturtyper er for de fleste områder god. Den gode naturtilstand skyldes bl.a. at der forekommer store arealer, der er under pleje i form af afgræsning eller rydning. Det gode artsindeks skyldes bl.a., at der oftest er mange særligt følsomme arter.

Dog er der fortsat arealer uden pleje og under tilgroning hvilket giver arealerne en moderat naturtilstand. Her er det især tilgroning i høje græsser og urter, afvanding og/eller tilgroning i vedplanter, der giver naturen problemer.

Med projektet er der iværksat følgende tiltag:

1. Afgræsningen indenfor projektområdet er forbedret ved forøgelse af arealer med afgræsning samt udbedring af faciliteter, herunder med nyt hegn på i alt 78,1 ha, incl. led, kreaturovergange, fangfolde, drikkevandsforsyninger og strømforstyrrelser.
Derudover etablering af 100 meter kreaturpassage til fordel for pleje af rigkærsarealer.
2. Eksisterende eller potentielt rigkær er forbedret ved rydning af pileopvækst eller tagrør på i alt 22 ha med efterfølgende afgræsning.
3. Hydrologien er blevet forbedret på i alt 19,3 ha ved at grøfter og dræn er blevet lukket eller omlagt.
4. Formidlingsskilte er opsat

Blomstrende leverurt i Brokær

4 Målsætning for projektområde 2, Hvidbjerg Å

Målsætningen for delområdet er ifølge Rigkilde-LIFE-projektet, at:

Genskabe og fremme udviklingen af habitatnaturtyperne rigkær (7230) og kildevæld (7210)

5 Plejeplan for området

4.1 Tekniske anlæg

I forhold til publikumsfaciliteter, klargørelse af området til græsning og forbedring af hydrologi, er der blevet etableret/sat følgende tekniske anlæg i projektområdet.

1. 10,2 km nyt hegn, incl. led, kreaturovergange, fangfolde, drikkevandsforsyninger og strømforsyninger
2. 100 meter kreaturpassage
3. 3 formidlingsskilte

5.1 Drift af arealerne

I den fremtidige forvaltning er det vigtigt at bevare de ryddede og afgræssede områder lysåbne med naturlige hydrologiske forhold.

Retningslinjer for driften af projektområderne:

- Afgræsning skal foregå med kreaturer i perioden 1. april til 1. oktober eller længere, hvis arealets tilstand tillader det. I nogle af de vådeste blødbundsområder kan en kortere udbindingsperiode dog være nødvendig af hensyn til kreaturerne sikkerhed. Græsningstrykket skal følges nøje med henblik på tilpasning.
- Tilskuds fodring må ikke finde sted. Dog kan der i forbindelse med indfangning af dyr foretages let fodring i fangfold. Evt. restfoder fjernes efterfølgende
- Mindst hvert 3. år føres tilsyn med ryddede/slåede arealer, og der følges op med skånsom rydning/slåning af genvækst, såfremt det vurderes at udgøre en trussel for naturtyperne. Thisted Kommune forestår tilsyn og eventuel opfølgning.
- Mindst hvert 3. år følges op på hydrologiske tiltag, med henblik på at sikre, at afværgegrøfter, mv. vedligeholdes i overensstemmelse med det tilsigtede formål. Thisted Kommune forestår tilsyn og eventuel opfølgning.
- I løbet af 2023 besigtiges de 3 skilte i delområdet, og det beslutes, om de skal vedligeholdes, ændres eller afvikles efter afterlifeperioden. Tilsyn og opfølgning udføres Thisted Kommune.

Gøgeurt i Brokær

5.2 [Øvrige retningslinjer](#)

Udover ovennævnte bestemmelser for den løbende pleje gælder følgende:

- Hegnsvedligeholdelse er omfattet af græsningsaftalen

Topstartuer i kildevæld ved Brokær

Kortbilag 1. Hegn etableret i projektområdet

Kortbilag 2. Rydninger udført i projektområdet

Kortbilag 3. Hydrologitiltag udført i projektområdet.

Kortbilag 4. Skilte opsat i projektområdet

